

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Kaj pravijo Francozi o ameriških trtah in kako nam je njih skušnje vporabiti?

(Ta spis smo sprejeli na odločno zahtevanje, vendar mu pridejati primerne opombe. Vredn.)

Blagorodni gospod Anton de Pretis-Cognado, c. k. ministerjalni svetovalec v Beču, je na ukaz visocega c. kr. poljedelskega ministerstva minolo poletje potoval po raznih vinorodnih krajih Francije ter si je ogledal stare, še obstoječe vinograde, kakor tudi nove, zasajene z ameriški trsi.

Vse kar je videl in slišal, je vestno zapisal in tudi sestavil obširno poročilo visokemu ministerstvu. To poročilo je prejela tudi kmetijska podružnica v Kostanjevici, in iz tega hočem častitim bralcem „Dol. Novic“ podati kratek posnetek kolikor se mi zdi, da bi posebno po trtni uši prizadete Dolenjce reč zanimala. Ne bom opisoval, kako se je nesrečna uš iz Amerike na Francosko in od tod po drugih krajih Evrope zanesla, tudi ne, kako se plodi in živi. Povedati le hočem, kakor sem vže v napisu omenil, kaj so povedali

Francozje, ki imajo vže večletne skušnje, gospodu ministerjalnemu svetovalcu o novih, pa tudi o starih vinogradih.

Gotovo je, da se nekatere vrste ameriških trt ne ustrašijo uši, ter da prav dobro rastejo in rodijo; pa le tedaj, če jim v gajajo tla in podnebje; ako tega ni, se posuš v malo letih. Kar svet zadeva, je skušnja pokazala, da v globoki, rahli, rodoviti, ne presuhi, pa tudi ne premokri zemlji rudečkaste barve, to je v dobrem ilovnatem svetu, vse vrste ameriških trt vspevajo; se ve, da ene bolj druge manj. (Take zemlje, katera bi bila rahla rudečkasta ilovica pač ni na svetu, torej kam trte saditi? Vred.) V plitvi zemlji pa, ki ne doseže vsaj 50 cm globočine, posebno pa še, če je apnena, ne stori dobro nobena do zdaj znanih tujih trt.

Iz povedanega je razvidno, da se ameriški vinogradi ne bodo mogli napraviti povsod, kjer so naše domače trte še prav dobro storile. Iz ravno tega vzroka sadijo in narejajo Francozi nove vinograde po ravninah, kjer poprej vinogradov ni bilo, poprejšnje gorice se z amerikan-

PODLISTEK.

Domači vrt.

Spisala N. N.

(Dalje.)

Vrt smo razdelili na štiri velike grede, na katerih hočemo raznovrstno zelenjavo pridelovati. A te grede moramo predeliti še na posamezne oddelke pravokotne ali podolgaste oblike, med katerimi se naredé ozke steze. Na prvi veliki gredi vtegne biti prostor za kaciš šest, sedem ali osem oddelkov. Na te močno gnojene oddelke bi djali zgodnjo kolerabo in vmes glavno salato, za njo poletno endivjo in v jeseni na isti prostor še zimsko salato. Na drugi oddelek prve grede bi djali zelje, na tretji in četrti karfiol, na peti zeleno, na šesti kumare, na sedmi ohrovt itd.

Druga velika greda ima lahko enako veliko oddelkov, ki pa niso bili letos na novo gnojeni. Tukaj gor pridejo salata za seme in pozneje na isti prostor čebula, pesa, korenje, retkev in krom-

pir. Na prostor, kjer smo pridelali zgodnji krompir, retkev, salato, pride lahko še drugi sadež, n. pr. drobnjak (šnitleh) in navadna repa. Pri tretji veliki gredi napravimo ravno tako več oddelkov. Ta greda ni bila že dve leti dobro gnojena, zato vzmimo nekoliko mešanca na njo, kedar smo jo obdelali. Tukaj gor bodemo posejali zgodnji fižol, zgodnji grah, špinačo, fižol kolnik (vmes salato), grah za seme in raznovrstno zelenjad, od katere bodemo seme pridelali. Kadar smo med letom en sad porabili n. pr. zgodnji fižol in grah, posadimo na isti prostor endivjo ali kaj tacega.

Zastran pridelovanja semena naj povemo, da se v nekaterih krajih ne spleča s tem se pečati, ker zgubi seme sčasoma svojo prvotno vrednost. To velja posebno o kapusovem semenu. Če imamo na vrtu tudi četrto gredo, porabimo jo za špargelje, ako smo prijatelji tej zelenjadi. Košček iste grede odločimo še za jagode, zakaj ta dva sadeža ostane več let na tistem prostoru, vendar jagode na enem in istem mestu čez štiri leta menda ne

kami ne zasajajo. Kjer je bilo na Francoskem tudi mnogo gorice s prav plitvo zemljo (po 20 do 30 cm) in kjer so bila tla bolj ali manj apnena, so te gorice zdaj gole. Domače trte ukonča uš, a za ameriške trte ni svet sposoben. Enako se bo godilo tudi pri nas. Marsikatera, do zdaj prav dobra gorica, bo morala ostati prazna, če se ne bo porabila v kakov drug namen. Delajo se sicer poskušnje z nekaterimi vrstami ameriških trt tudi po apneni zemlji, ali se bo pa kaj doseglo, bo šele prihodnost pokazala.

Mnogo se je vže poskuševalo in opazovalo kakošna tla vgaajajo tej ali oni vrsti ameriških trt; vendar se to še ni nobenemu posrečilo, da bi z gotovostjo zamogel reči: ta ali ona vrsta bo rasla in rodila na tem ali tem svetu. To pa trudoljubnih in neumornih Francozov nikakor ne oplašči. Oni poskušajo z raznimi vrstami toliko časa, da se prepričajo, katera bo ona, za novi vinograd odločenem svetu najbolj vspevala; tiste se potem držé.

Tako bo treba tudi pri nas mnogo, mnogo poskušati. Marsikatera poskušinja bo spodletela, a zato vendar ne obupati. Kdor bo vstrajen in bo delal z razumom, bo gotovo preje ali pozneje pravo trto pogodil. Ali ker naši kmetje nimajo na razpolaganje tisočakov za velike poskušnje, treba bo poskušati v malem, da ne bo škoda velika, če se poskušinja ponesreči. Kdor bo tedaj kupil nekoliko stotin riparije, yorkmadejre, solonis, naj nikar ne misli, da je že gotovo, da bo vinograd imel; znabiti se njegov svet ne bo prilegal nobeni. Ali ker je ameriških trt še mnogo vrst, bo moral poskusiti še z drugimi. Država in dežela pa boste morale skrbeti, da se bodo tudi

lahko dobile razne vrste. (Na deželni kmetijski šoli na Grmu imajo vže jako obširne nasaditve ameriških trt. Vred.)

Ameriške trte imajo, iz prej navedenih vzrokov, še celo na Francoskem mnogo nasprotnikov; ali ker druge gotove pomoči ni, se je treba oprijeti tiste, ki je; če tudi je delo sitno, težavno in drago. Marsikateri Francoz je vtaknil po več tisočakov v novi vinograd, od katerega si je obečal, zaradi znane posebne rodovitnosti ameriških trt, lepe dohodke, pa nada je splavala po vodi, ker v malo letih so bile trte vže suhe. To jih pa ni oplašilo. Zopet se je lotil dela in poskušanj, dokler se mu je posrečilo najti vrsto trt, ki na tistem svetu dobro vspevajo.

Gosp. de Pretis pravi, da malo imajo Francozje sveta, na katerem američanke dobro vspevajo; še manj pa je takih vrst teh trt, ki so za francoski svet primerne. (Svetá malo, trt še manj; to je čudno. Vredn.) Kako bo pa pri nas, bo pokazala skušnja.

Francozi so s prvega sadili največ take ameriške trte, ki rodijo rabljivo grozdje; od leta 1880 pa so se poprijeli večinoma le takih trt, na katere se dajo z vspehom cepiti domače. To so pa storili zato, ker so se prepričali, da od same ob sebi rodečih amerikank ne dobijo tako žlahtnega vina, kakor so mu bili poprej navajeni. Ker pa hočejo imeti izvrstno blago, zato so se poprijeli požlahtnovanja amerikank z dobrimi domačimi trtami. Tako se meni zdi, da bo tudi pri nas. Zdaj vse povprašuje po rodečih amerikankah, ker se bojé cepljenja; vendar bo pa gotovo (?? Vred.) tudi pri nas ljudstvo kmalu seglo bo boljih domačih vrstah in amerikanke bodo le za podlago.

(Koniec prih.)

rodé več. Za tako imenovane dišavine dobimo kmalu kakošen prostorček. Te so: petršilj, majaron, por, paradižnik, janež, kumin, meta, žajbelj in melisa.

Spregovorimo zdaj besedo o pridelovanji posameznih zelenjadnih rastlin. Karfijolo sejemo najprvo v gorko gredo, kjer jo enkrat presadimo in potlej še le na prosto prenesemo. Karfijole potrebujejo prav veliko gnoja in veliko vode, kateri naj se gnojnica primeša. V nekaterih krajih s karfijolom kar nič ne opravijo; to pa zato ne, ker ga posadé v takih krajih, kjer ni nič sence in kjer mu premalo gnojé, premalo zalivajo in premalo osipavajo. Če ga pa na ta način gleštamo, kakor smo povedali, obnesel se bo vsaj pritlični karfijol, gotovo v tistih krajih, ki niso preveč mrzli.

Glavnatega zelja je več vrst; so zgodnje in pozne vrste. Prve vrste moramo sejati že marca ali aprila mesca. Pozno ali zimsko zelje naj sadimo pred mesecem junijem. Pred zeljem

in med zeljem pride lahko na isto gredo retkvica ali salata ali kaj družega, ki kmalu dorase. Zelje naj se skorej tako dobro glešta, kakor karfijol.

Kolerabe so samo mlade in hitro zrasle dobre. Ž njimi naj se tako ravna, kakor s zeljem in karfijolom. Poleg dobre zemlje potrebujejo veliko vode, sicer postanejo lesnate. Kolerabe lahko sejemo vsake tri tedne, da imamo celo poletje dosta mladih; sajenke se lahko posadé tudi med zelje. Če hočemo že zgodaj spomladi špinačo imeti, vsejmo jo že jeseni. Poleti pa ne raste navadna špinača. Takrat posejmo novo seelandsko špinačo. Seme te špinače namočimo dan poprej, potem jo pa sejmo pozno jeseni ali spomladi na grede tako kakor navadno špinačo. Tudi seme pridelujemo takisto. Za rabo režemo listje te špinače po večkrat na isti rastlini. Ta špinača potrebuje zelo dobro gnojene zemlje, ker je ena sama rastlina zelo močna ter svoje veje zelo na široko razteza, zato se mora ta rastlina jako narazen sejati.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Kranjski c. kr. deželni šolski svet se je nedavno o tem posvetoval, kar je vlani želel deželni zbor gledé slovenskega učnega jezika na ljubljanskem učiteljišči in na ondotni realki. Časniki nam pa ne poročajo, ali se je ta visoka, Slovincem sicer naklonjena šolska gosposka pridružila sklepom deželnega zbora, da bi se več predmetov na teh šolah učilo v slovenščini.

V **Gorici** je malo Nemcev, vendar bodo ustanovili s pomočjo nemškega „šulferajna“ nemško šolo. Kdaj bomo Slovenci mogli tako skrbeti za svoje otroke po nemških in laških mestih, kakor Gradec, Maribor, Celovec itd.

V **tržaški** okolici silijo v slovenske šole italijanščino, nad čemur se ondotni Slovenci brez vspaha pritožujejo pri krivičnih Italijanah.

V **Pulju** v Istri se odpre nova nemška gimnazija, pa niti eden slovanskih jezikov se ne bode na njej učil; — dasi je v Istri dve tretjini Slovanov. Žalostno!

Štajerski Slovenci so v vseh okrajih, kjer so bili kandidate postavili, zmagali pri volitvi v deželni zbor; bili so pa izvoljeni sledeči odlični možje: V Brežicah Jožef Jerman, v Celji Mihael Vošnjak in dr. Jožef Serbec, v Ljutomeru dr. Ivan Dečko; v Mariboru dr. Franc Radaj in Franc Robič; v Ptuji dr. Fr. Jurtela; v Slov. Gradci dr. Iv. Lipold.

Na **Koroškem** se pridno pripravljajo za volilni boj, ki bode v avgustu. „Slovensko katoliško društvo“ je imelo vže tretji obilno obiskovani shod. Tudi snujejo vrli slovenski Korošci kaj pridno

kmetske posojilnice. „Družba sv. Mohorja“ je kupila za svoje potrebe, za tiskarno, knjigoveznicu in shrambo svojih knjig prostorno hišo. Za svoje obilne stroške pa potrebuje novcev; zato želi, da bi veliko Slovencev pristopilo v to prekorsno družbo kot dosmrtni udje, ki plačajo enkrat za vselej 15 gld.

Na **Salcburškem**, kjer imajo tudi volitve v deželni zbor, se je novi škof odločno izjavil za katoliško-konservativno stranko in ni za tisto nemško katoliško, ki bi se rada liberalcem približala.

Na **Tirolskem** je stopil v pokoj cesarski namestnik baron Vidman, ki je bil v liberalni dobi ministra Auersperga na Kranjskem deželni predsednik. Menda se Tirolci ne bodo jokali za njim, kakor se mi nismo.

Na **Moravskem** so postavili Mladočehi veliko kandidatov pri volitvi v državni zbor, volitve so bile včeraj.

V **Sleziji** so se začeli tudi Slovani (Čehi in Poljaki) gibati, kar Nemce v glavnem mestu zeló jezi.

V **delegacijah**, ki so se v Budapešti do konca junija posvetovale o potrebah naše skupne vojske, o Bosni in Hercegovini, nastal je bil velik hrup, ko se je bil vojni minister izrazil, da bi utegnili za Avstrijo časi nastopiti, da bode treba še 120 milijonov več dati za vojsko. Ko je ljudstvo avstrijsko to slišalo, bilo je tudi splošno mrmranje, češ, za vojsko bode šel „zadnji groš in zadnji mož“. Bog daj, da se kaj takošnega ne vresniči, in da bi se stroški za vojsko ne zvišali, ampak znižali. Pa kedo je temu kriv, da se zahteva vedno več? Naša zaveznica „preljuba“ Nemčija. Francozom je ugrabila dve lepi deželi, da si ji ohrani mora biti oborožena do ušes, —

Korenje zraste po navadi preveč skupaj in se večkrat ne more kar nič odebeliti. Temu lahko opomoremo; zmešajmo seme popred z drobnim peskom ali z zemljo, postavimo ga v posodi tri dni na gorak kraj in še le potlej posejmo to le mešanico naravnost na proste grede v vrste; posamezne vrste naj bodo precej narazen, da je mogoče pleti je. Od spomladi do junija lahko vsak mesec z nova korenje posejemo, da ga imamo večkrat svežega.

Zeleno sejemo v zaprto gredo, ki pa ne sme biti preveč gorka. Kadar zeleno na prosto presejamo, jo pikiramo, to je koreninico prikrajšamo, in potlej jo proti koncu maja na proste grede presajamo precej narazen. Zalivati jo je treba z vodo in gnojnico. Meseca avgusta nekoliko odkopljemo gomolje in jim trebimo stranske korenine.

Peteršilj imamo zavoljo perja in zavoljo koreninice. Posejemo ga tako kakor korenje, ven-

dar le na jako majhen prostorček, ker se peteršilja dosti ne potrebuje. Ker se je že pripetilo, da se je mišjek vzel namesto petršilja, zato naj se seje tiste vrste petršilj, ki ima kodraste (ali kravžaste) perjiče. Da imamo petršilj tudi za zimsko rabo, denimo ga v kakošen lonec ali v zaboj ali pa v pesek v kleti.

Mesečna retkvice potrebuje rahle zemlje, pa ne mara za sveži ali frišni gnoj. Za njo zadostujejo le majhni oddelki na gredi. Zgodaj spomladi so dobre. V vročem poletju postanejo lesnate in puhle, in tiste, ki smo jih vsejali avgusta, so zopet dobre. Razen teh malih retkvic imamo še druge velike retkve, črne in bele, katere tako obdelujemo, kakor korenje.

Enako delamo tudi z rudečo peso, ki je kaj priljubljena jed v salati. Nekateri z njenim sokom vino barvajo.

(Dalje prihodnjič.)

z njo vred tudi mi in drugi. V delegacijah je skupni finančni minister Kalaj povedal, da se razmere v Bosni in Hercegovini vedno zboljšujejo in da zlasti šolstvo lepo napreduje.

Od 15. junija naprej je zeló znižana cena po **državnih železnicah**. Po ogerskih progah je pa že nekaj mescev posebno nizka cena, zlasti za daljne vožnje. Naša južna železnica pa, po kateri se zlasti Slovenci vozimo, ima pa še zmirom visoke tarife — in jih menda misli tudi obdržati, ako bode šlo.

Presvitli cesar so potrdili postavo o dolenjski železnici.

Kaj je novega po širokem svetu?

Srbi so hoteli Avstriji hrbet obrniti; a ko je Avstrija se izrazila, da vtegnejo le Srbi Avstrije bolj potrebovati kakor na robe, pokazali so oni zopet prijaznejše lice, vendar prepira še ni konec, dasi je razburjenost močno ponehala.

Nemčija bode dobila od Angležev otok Helgoland v Severnem morji za to, ker je prepustila Angležem nekatere pravice do pridobljenih dežel v Afriki. (Majhni otok Helgoland, ki je znan tudi marsikateremu bivšemu vojaku iz Šlezvig-Holštajnske vojske l. 1864, je važen za vojno mornarstvo.) — Nemčija dobi zopet novo vojno postavo, po kateri bodo še večja bremena ljudstvu naložena, vse za to, da bi le močnejša bila od Francozov.

Na **Španjskem** je kolera. V 14. vaseh je zbolelo do 25. junija 193 oseb, umrlo pa 112. Države, posebno tudi naša, so napravile vse mogoče, da se ta grozna bolezen ne razširi čez Španjske meje.

Rusija ostro postopa zoper jude v svojih zahodnih deželah. Ima pač prav. Manj prav pa ima, da še vedno stavi zapreke porazumljenju z sv. očetom.

Turki še zdaj niso plačali svoje vojne odškodnine Rusom, ki so jih bili pred 13 leti potolkli.

Piše se nam:

Iz Šent-Jerneja. — Od mnogih strani, naše mile dežele bilo je vže brati, kako letos na polji lepo kaže. Tudi pri nas imamo letos po polji tako lepo žito, da ga stari ljudje lepšega ne pomnijo. Res hvala Bogu: Polje nam daje kruh, travniki dajo klajo za živino, in vinogradi prijetno in veselo pijačo in denar, če ne bo trtna uš vse uničila? — Dobri Bog nam je spomladi skorej vsaki dan pošiljal dežja, in tako je vse prav lepo odganjalo in rastlo. Sadje je posebno lepo cvelo, pa — češenj je nekaj, tudi jabolk bode sem ter tje, hrušek in češpelj pa še za surove jesti zelo malo. Žito je pa tako izvrstno, da ga je veselje

videti. Ječmen je vže požet. Drugo žito lepo zori. Želeti bi bilo, da bi ljudje bolj seme čistili, ter sejali dobro čisto žito.

Po njivah so obilo lepe detelje nakosili in jo spravili. Sedaj pa po travnikih kosijo. Lepa mrva je tam, kjer ni preveč v močvirnih krajih. Mi imamo peščeni svet t. j. njive od Šent-Jerneja proti Rojam, Grobljam, Stari doljni vasi itd. — Pod temi vasmi so pa travniki, pa v takih močvirnih ravninah, da se Bog usmili! Koliko lepe in tudi dobre mrve bi se lahko pridelalo, ko bi posestniki teh ogromnih prostorov dali rove (grabne) izkopati, in bi po njih vodo odpeljali v bližnjo Krko. Zakaj po Ljubljanskem močvirju tako lepa krma raste, zaradi tega, ker so rove naredili, vodo odpeljali, in to delo še zmiraj odpravljajo. Pridela se boljši krma in tudi več. Kjer je obilo krme, se lahko redi več živine, je več gnoja, bolj žito raste, dobi se veliko denarja, ni toraj revščine. Prav pridno naj bi tudi čitali knjigo „Umno kmetovanje in gospodarstvo“ na svitlo dala c. k. kmetijska družba kranjska, o napravi rodovitnega posestva itd. Tudi naj bi kmetovalci prav v obilnem številu pristopili k c. kr. kmetijski družbi; marljivo prebirali izvrstni časopis „Kmetovalec“ ter vse svoje polje, travnike, vinograde itd. obdelovali po teh naukih.

Zelo bi ustregel oni človek, ki bi hotel v „Dol. Novicah“ popisati, kako, kje in kedaj naj močvirnate travnike izboljšujejo naši ljudje. Posebno lahko bi oni strokovnjak to storiti zamogel, kateri je tudi onim na Ljubljanskem močvirju svetoval, da so si tako svoje močvirje v prid obrnili in ga tako rodovitnega naredili.

Tudi jaz imam štiri travnike v tistem kraju, pa vže več let se hudujem zakaj si ne zboljšamo teh travnikov. Jeden sam ne zamore veliko ali pa celo nič storiti. Izmisлил sem si to pot, znabiti bi to kaj upljivalo tudi na druge soposestnike. Naj kateri strokovnjak, kateremu so naši travniki pod Rojami proti Drami, Št. Jakobu in Grobljam znani, to reč opiše in nasvetuje, kako naj storé, da bodo lahko imeli boljše travnike in več dobre krme.

Zmiraj je slišati, davki so veliki, vse želi in zahteva boljših plač, pa kje jemati, da bi se vse to zamoglo dobiti in plačevati? Velikokrat mi je na misli, pa vselej nisem pri volji, da bi tudi povedal, kjer se tudi čuje, bodisi v deželnem, državnem zboru ali tudi po drugih družbah in odborih, kako bi se kmetu ali deželam pomagalo?

Prav lahko! Podučiti kmeta, da bo pravilno obdeloval svoje polje, travnike, gojzde, vinograde, ter tudi skrbeti, da bo svoje pridelke stroškom primerno prodajal. Ako bo pšenica po 1 gld. 80 kr. do 1 gld. 90 kr. stari mernik, mu gotovo ne bo pomagano. Vse pridelke naj oni, ki take kupu-

jejo, drago plačujejo, pa bo kmetu takoj pomagano. — Meso naj bo drago, kateri ga bo hotel jesti, naj ga pa plača. Beli kruh, žemlje, naj bodo drage, ravno tako pišeta, prikuha itd.; bote videli, kako hitro se bode kmetu pomagalo. To uganko bi jaz tako rešil! Še veliko misel v prid kmetovalca imam na umu, pa naj bo za zdaj, če bodo začeli vse pridelke dražje plačevati kmetovalcu, bom pa še katerikrat kaj zapisal. — Sedaj k sklepu za letošnji pridelek: Bog daj svoj blagoslov!

J. S. H.

(Smo vže taki ljudje, da plačamo, kar moramo. Od drugodi naj ne prihajajo pridelki — pa se bodo našemu kmetu drago plačevali domači, — sicer gotovo ne. Vredništvo.)

Iz Šmarjete. — Dne 22. junija umrl je naš mnogozasluženi in občespustovani vodja šole g. Janez Kaliger. Pogreb je bil 24. junija prav slovesen. Pred 9. uro zbralo se je obilo šolske mladine, velika množica vernih faranov je prišla, da bi svojemu dobremu gospodu zadnjo čast skazali. Sobratov gospodov učiteljev in učiteljic je bilo prišlo 21. Točno ob 9. uri dopoldne pride prečastita duhovščina v cerkveni opravi. Zvonovi tužno in milo zapojó in na vsih pričujočih bila je videti žalost. Ko je čast. duhovščina opravila molitve pred rakvijo, zapeli so gg. učitelji „Blagor mu“, zelo ganljivo. Nato se je sprevod podal v cerkev. Tam je bila slovesna peta maša z asistenco, pri kateri so zopet gg. učitelji kaj izbornopeli. Po končani sv. maši so spregovorili g. župnik nekoliko besedi o ranjcem, namreč, da je Bogu vsemogočnemu dopadlo obče ljubljenega in zelo spoštovanega gosp. Janeza Kalingerja voditelja tuk. šole po kratki bolezni, previdenega s sv. zakramenti za umirajoče v 70. letu svoje starosti v večnost poklicati. — Težavno je podučevanje šolske mladine, zelo nevhvaležno se večkrat plačuje to delo, pa on je zmiraj voljno in vdano opravljal in podučeval ljubo šolsko mladino. Priporočali so otrokom in tudi odraslim ljudem, naj molijo za njega, ker vsakdo potrebuje pomoči, in nobeden ni angelj na svetu in brez greha itd. Žal mi je, in težko ga bomo pogrešali, ker je nad 27 let prav dobro cerkveno petje vodil in lepo orgljal, kakor tudi vse dolžnosti v šoli, cerkvi in zunaj teh vedno zvesto opravljal. Večkrat so ga videli, posebno zadnje leta, da je hodil v cerkev molit in počastit sv. Rešnje telo itd. Še več lepih čednosti so o njem povedali, ter ga v molitev in v spomin priporočali. Po odpeti „Libera“ so nesli truplo na pokopališče, ves čas je bil čuti glasen jok. — Na to so še gg. učitelji z obema gg. kapelanoma t. j. domačim in iz Sv. Petra, skupaj ganljivo zapeli „Jamica tiha“. Tako smo opravili še druge molitve in ga izročili materi zemlji ter mu želeli: Večni mir in pokoj!

Ranjki je bil rojen leta 1821 v Stopičah. Šolal se je v Rudolfovem, ker ni nadalje študiral je bil orgljavec, kakor njegov oče. Prva služba je bila v Hinjah; potem več let v Prečini, nato zopet v Hinjah. Od tam je šel leta 1852 v Idrijo. Izdelal je eno leto učit. tečaja izvrstno. Bil takoj leta 1853 v jeseni v Stopiče dekretiran, ker je njegov oče šel v pokoj vsled starosti, bil tam blizo deset let. Nato je bil prestavljen v Šmarjeto, tukaj je celih 27 do 28 let prav marljivo podučeval šolsko mladino in vodil cerkveno petje ter orgljanje. Ko so cecilijanske pesmi začeli drugod popevati, se je tudi on takoj tega poprijel in pridno uril. Šoli je bil vsikdar prijazen, učiteljem vedno naklonjen. S farani, duhovščino je žvel v lepem miru in edinosti. Rad je podučeval o sadjereji bodisi šolske dečke, ali odrasle. Drevesca je po fari razdajal, ki v slavo Božjo in v razveseljevanje in v hasek rastejo, in bodo še dolgo v trajen spomin blagega moža. Mnogo je tudi dobrega storil, kar pa vse Bog vé! — Tako je preminulo dolgo plodonosno življenje vrlega slovenskega učitelja, kojemu s temi skromnimi vrsticami stavimo vsi tovariši mali spomenik s srčno željo: „Da vidimo se nad zvezdami!“

J. S. H.

Iz Laknic. — Sedaj imamo, hvala Bogu, seno vže spravljeno in tudi dosti ga je. Samo nas Bog varuj nesreče posebno pred ognjem. Bilo je dne 20. junija zvečer ob 8. uri, ko sem videl strašni požar v Čučji Mlaki pri Škocjanu, kakor sem pozneje zvedel k sreči ni družega zgorelo kakor dvojni kozolec, ki je bil poln sena in ječmena. Ogenj zatrosili so baje sami delavci, ki so gori spali in tobak žgali. Nekateri paglovc ima to grdo navado, namesto da bi molil Očenaš za srečen večer, si napravi pipo tobaka in se vsede brez vse skrbi v seno in čvrsto poganja goste dime v zrak, — kakor da bi sedel v sredi vrta pod košato jablano. Toraj gospodarji, dobro pazite posebno zdaj o mlačvi, da ne bodo vaši mlatiči žgali tobaka na podu, ker iz male iskrice se ti zna napraviti veliko žrjavice!

Iz Krškega. — (Naše mestne potrebe.) Marsikaj se pri nas na boljše obrača; mesto pridobiva vedno lepše lice, čeravno je še marsikaj želeti. Imamo res vže dve hiralnici; eno oskrbuje grof Auersperg, drugo občina. Prva je bolj slabo upravljena, druga pa, ustanovljena po blagem ranjkem Hočevanju, bode vže imela potrebna sredstva, da se bode dostojno vredila. Imeli bomo poleg bogato oskrbljene šole tudi lepo okinčane cerkve. Ali kljub temu nas še skli marsikatera rana. Na Trški gori se bojimo za lepo cerkev, da se jej ne bi strop s streho vred podrl, da ne bi razpadla, kakor je hiša sredi mesta, ki je bila prideljena cerkvi sv. Jožefa. V mestu imamo le

en sam vodnjak; nam manjka kanalov po mestu, nimamo nobene javne velike tehtnice itd. Bolnišnice bi tudi zelo potrebovali; zlasti za slučaj kake razširjajoče nalezljive bolezni. Nimamo nobene mestne hiše za občinsko in mestno pisarno. „Staro šolo“ naj bi občina ali mesto za svoje potrebe kupila; ali še bolje: Stara šola, ki je v skritem kotu našega mesta, naj bi se prodala, in mesto nje kupila primerna hiša sredi mesta za občinsko pisarno.

Domače vesti.

(† Umrl) je dné 16. junija v tukajšnjem frančiškanskem samostanu P. Regalat Stammer. — Rojen je bil na Mirni dné 27. oktobra 1821. Obiskoval je tukajšno gimnazijo in stopil leta 1843. v frančiškanski red. V mašnika je bil posvečen 26. decemb. 1844. leta. Po doveršenih šolah je bil nekaj časa učitelj v samostanski šoli v Gorici. Potem so ga predstojniki poslali na vseučilišče v Inomost, ko je izvršil vseučilišče, učil je nekaj let na gimnaziji v Pazinu. Leta 1859 je bil od predstojnikov poslan na novomeško gimnazijo. Bil je jako spreten in ljubeznjiv učitelj, in kot takega ga ima gotovo vsaki njegov učenec v blagem spominu. Nekaj let potem ko je postala gimnazija državna, izstopil je iz službe. — Rajni pa je bil tudi pravi izgled redovnika in mož po božji volji. Lepega pogreba so se vdeležili vsi stanovi v posebno obilnem številu.

(† Umrl) je č. g. I. Marolt, župnik pri sv. Križu pri Litiji.

(Letošnji poučni izlet) učencev deželnega zavoda na Grmu bil je dné 25. in 26. t. m. na grajščini Rakovnik in Mokronog. Kaj več o tem v prihodnji številki.

(Grda navada) je pri nekaterih ljudeh, da ne pusté cvetic na grobišču v miru ter jih trgajo in tako poškodejejo mnogokrat lepe cvetke. V resnici bilo bi želeti, da bi vsakdo pustil cvetlice v miru na grobiščih, katere hvaležni še živeči svojim ranjcem zasajajo. Odtrgana cvetka gotovo kmalu odvene in treba jo je proč vreči, kdor to stori, nema nikakega haska, pač pa zelo užalosti onega, kateri jih neguje, posebno na posvečenem kraju.

(Toča) je padala v pondeljek 23. junija okolo Rake in Št. Jerneja. Močno je pobila v Šmarjeti, Šempetru in Brusnicah. V Poljanicah pa se je utrgal oblak ter storil veliko škodo.

(Velik požar.) V Dragovanji vasi pri Črnomlji nastal je dne 17. t. m. dopoldne ob 11. uri, ko so bili ljudje vsi na polji, velik požar. Vsa vas bila je kmalu v ognji in še le proti večeru posrečilo se je udušiti požar. Vrlo gasilno društvo iz Črnomlje je pri tej priliki pokazalo

svojo izborna izvežbanost in delalo z vztrajnostjo, vsega priznanja vredno. Pogorelo je 14 hiš z gospodarskimi poslopji, zgorelo je tudi nekaj živine in vsa krma. Zažgali so zopet otroci, ki so se igrali z žveplenkami. Škode je nekda do 50.000 gl. Beda je velika. Izmej pogorelcev jih je bilo le pet zavarovanih. Nabirajo se darovi za nesrečnike. Presvitli cesar so pogorelcem darovali 1000 gl.

(Posojilnica v Črnomlji,) registrovana zadruga z neomejeno zavezo, znižala je dolžnikom od 1. julija t. l. naprej od 6 $\frac{1}{2}$ % na 6%, ulagateljem pa plačuje kot dosedaj po 5%.

(Šolske novice.) Uradne učitejske skupščine bodo letos: v Litiji 30. julija, v Krškem 6. avgusta. V Črnomlji, Metliki, Dragatušu, Podzemlji in v Loškem potoku je razpisanih več učiteljskih služeb po 500, 450 in 400 gl. — Šolsko leto se bodo v krškem okraju končalo letos 14 dni poprej in novo zopet 14 dni poprej začelo kakor lansko leto. Šolsko leto 1890/91 bode pa končalo že 31. julija in potlej pričelo 15. septembra, toraj istočasno s srednjimi šolami.

(Naša dobrotnica) gospa Hočevarjeva je o priliki svojega odlikovanja pogostila meščansko gardo, požarno brambo in šolsko mladino. Radovljiški šoli je darovala 100 gl. za nakup harmonija.

(Očitna zahvala.) Preblagorojena gospa Jos. Hočevarjeva je povodom svojega odlikovanja pogostila tudi meščanske učence, za kar se v imenu mladine toplo zahvalim. I. Lapajne, šolski ravnatelj. V Krškem, 25. junija 1890.

(Zahvala.) Gosposdična Elizabeta Stariha iz Črnomlje, zdaj bivajoča v Bradfordu v Severnej Ameriki, poslala je novo ustanovljeni mestni godbi v Črnomlji podporo treh dolarjev. — Vrli domorodkinji, ki je s tem dejanski pokazala svojo nevenljivo ljubezen rodnemu kraju, zahvaljuje se odbor mestne godbe v Črnomlji na temu daru najtopleje. Bog jo poživi v daljnem kraju, in ji daj obilno posnemo.

(Lov) se bode dajal v zakup 2. julija v cesarski vrbini pri Krškem, 3. julija v mokronoškem, 5. julija v krškem okraju.

(Nesreče.) Pri spravlanji sena, katerega so letos ljudje kaj veliko dobili, zgodili ste se v krški okolici v kratkem dve veliki nesreči. Hlapec g. M. Kelharja je pal pod težak seneni voz, ki se je zvrnil v graben, kjer je bilo dokaj vode. Voz ga je potlačil in voda vdušila, tako da so mrtvega izpod voza izvlekli. — Pri Leskovcu je pa s senenega voza, na katerem se je žrd zlomila, padel neki Arh, ki se je pri tem tako poškodeval, da je kmalu dušo izdihnil.

(Našim gg. trgovcem in obrtnikom.) V zadnjem listu „Dol. Nov.“ sem čital o pritožbah radi nemških naslovov, koje prileplajo neka-

teri naši trgovci in obrtniki na svoje prodajalnice. To me je napotilo, da si v današnjem listu dovolj spregovoriti o drugem žalostnem slučaju, ki se nahaja pri naših trgovcih. Da ne bodem torej dolgo opisoval, rečem naravnost, da lepa krščanska navada, praznovati nedelje in praznike, še do sedaj pri njih nima nobene prave veljave. Vprašam Vas, gospodje, koliko več dobička imate od tega, ko ljudje celi popoldan po vaših prodajalnicah pohajajo, ter le malo ali celo nič ne kupijo, ali zadržujejo pa pri tem Vas, in sami sebe od službe božje. Koliko jih pride le iz dolzega časa, ali ker se jim ne ljubi h krščanskemu nauku iti, v Vaše prodajalne si s prebiranjem in premetavanjem različnega blaga svojo slabo voljo vedrit in odganjat. Kedor si misli kaj nakupiti, kupi si lahko dopoldne ali kakovi delavni dan, ostali čas pa naj pusti gg. trgovcem v počitek, po katerem, ako ne sami, pa tembolj hrepene njihovi pomočniki ali posli. — (Postavo zoper to imamo — žali Bog, da se ne gleda na to, da bi se spolnovala! Vredn.)

(V Kočevju v Gornjem Zdihovem) je storil dvaindvajsetletni mladenič grozen zločin: Zalezaval je dalje časa neko dekle. Ker se mu je izogibala jo ustrelil v srce z samokresom na polju vpričo družih delavk. Morilec se je sam naznanil okrajnemu sodišču Kočevskemu.

(„Slovensko petje v preteklih dobah“) imenuje se lepa knjiga g. Fr. Rakuše, nadučitelja pri sv. Bolfanku pošta Središče na Štajerskem, ki se dobiva v vsaki knjigarni. Stane nevezana 80 kr.

Razne vesti.

* (Dvajset dni brez hrane.) Zaderski „Nar. List“ objavlja nastopni dogodek: Dne 18. maja pasla je blizo Lastve v Hercegovini trinajstletna Vida Medigović ovce in kože in se jej nek kozliček zgubi. Drugi pastirji so dekletu pretili, da doma povedo, da je kozlička izgubila. Dekle je iz strahu, da bi je ne topli, pustilo čedo in zbežalo v gore Pastrovič. Dvajset dni ni nihče in ničesar zvedel o dekletu. Dne 7. t. m. je našel neki Sava Gjurov dekle v zapuščenem tamaru zadruge Medigović v gorah. Dekle je bilo popolnoma onemoglo in že blizo smrti. Gjurov je poklical pomoč in prinesli so dekle v Lastvo, k njenemu strijcu Miti Medigoviću, kjer so jej hitro postregli. Četudi je dekle slabo in jo trese mrzlica, vendar je upanje, da okreva. Nesrečnica pripoveduje, da ves čas ni družega uživala, kakor vodo. Prve tri ali štiri dni mučil jo je glad, pozneje je pa popolnoma izgubila čut za glad, samo noge so se jej jele tresti in polagoma jej odpovedovati, tako da že več dni poprej, kot so jo našli, ni mogla niti po vodo.

* (Kisla smrt.) Nas verne Slovence pobira navadno grenka smrt; dunajski zidar Janez Prachertorfer pa je sklenil ločiti se iz tega svetá — kisle smrti. Na veliko kad, polno jesiha, načrkal je tri križe in pa črke svojega imena J. P. potem se do

srajce slečen notri vlegel, kjer so ga našli drugo jutro utopljenega.

Listnica uredništva.

G. J. S. v D Ne moremo sprejeti, ker nam reč ni znana in ne maramo prepira netiti.

Sejmovi na Dolenjskem:

V juliju: 1 v Črnomlju; 4. v Krškem in Velikem Gabru; 5. v Vidmu poleg Krke; 7. v Novem Mestu; 10. v Žužemperku; 12. v Trebnjem; 14. v Vinici; 15. v Metliki; 22. v Hinah; 25. v Veliki Loki; 28. v Lukovcu, Kostanjevici in Šmartnem pri Litiji; 26. v Leskovcu in Višnjigori; 28. v Toplicah; 30. v Dobrnčah.

[133]

X X X V X X X

Podpisano predstojništvo izreka najtoplejšo zahvalo za obilno udeležbo pri pogrebu umrlega gospoda

P. Regalata Stamzer-ja,

profesorja v pokoji,

mil. g. proštu, vsem p. i. gg. duhovnom, gimn. profesorjem, uradnikom sl. uradov, sl. uniformirani meščanski straži in godbi, dijakom pevcem in vsemu sl. občinstvu, ki so skazali zadnjo čast blagemu pokojniku. Še enkrat: „Bog plati!“

Novomesto, dne 18. junija 1890.

Predstojništvo franč. samostana.

ZAHVALA.

Za obilne dokaze prijateljskega sočutja mej boleznijo in ob smrti našega nepozabljivega soproga, oziroma očeta in brata, gospoda

Janeza Kaliger-ja,

voditelja šole v Šmarjeti,

izrekamo vsem čast. prijateljem in znancem, posebno častiti duhovščini in častitim gg. učiteljem in učiteljici za mnogobrojno spremstvo, najtoplejšo zahvalo.

[137]

Žalujoci zaostali.

Josip Perovšek,

bukvovez v Novem mestu,

uljudno naznanja, da je svojo bukvoveznico preselil v lastno hišo št. 155 pod kapiteljsko cerkvijo, ter se priporoča za obila naročila, in obljubljuje pri nizki ceni natančno in dobro postrežbo. — Ob enem se svojim blagim dobrotnikom, v moji boleznini prav srčno zahvaljujem.

[138—1]

Loterijske srečke.

Trst	14. junija	38	49	88	64	11
Gradec	21. „	56	42	70	46	72
Trst	28. „	69	32	16	59	62

Oznaniilo.

[135-1]

Posojilnica v Črnomlji, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, znižala je dolžnikom od 1. julija t. l. naprej obresti od $6\frac{1}{2}\%$ na 6% ; vlagateljem pa plačevala bode kot dosedaj po 5% .

Posojilnica v Črnomlji, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, dne 18 junija 1890.

Kunc,
Malnerič.

Jeršinič,
ravnatelj.

Fotograf Gombos iz Celja,

deluje v Novomestu do 4. julija, ter se priporoča za obilna naročila. Iz Novega mesta gre potem v Toplice, kjer se bo le malo časa mudil. — Ker ima najnovejša sredstva, zamore pri lepem in slabem vremenu najčistejše in najboljše podobe delati. Tudi otroke s posebno spretnostjo fotografuje. [136]

Hiša na prodaj!

V Toplicah poleg Novega mesta je na prodaj hiša z usnjarijo in hlevom. Zraven je tudi nekaj zemljišča. — Več o tem pové

[130-2]

Erker,
Pošta Čermošnice pri Kočevji.

Jako cena mlatilnica z vso pripravo.

Ker se bodo mašinske priprave razširile, je na posestvu Klevevž (Klingenfels) pri Šmarjeti na Dolenjskem na prodaj v najboljšem stanu dobro ohranjena stalna (stabilna) mlatilnica. Vsa priprava obstoji iz 22 palcev široke mlatilne mašine s stresalcem slame in z reto, iz vlačila (Göpel) z zvoncem za 2-4 živine, iz fabrike Clayton in Schuttleworth na Dunaju za 250 gld. — Praša naj se pri oskrbništvu imenovane graščine, kjer se tudi lahko pogleda imenovana mlatilnica. [118-2]

V tiskarni in knjigarni

J. Krajec v Novem mestu

je ravno na svitlo prišlo:

Spisi Kristofa Šmida zvezek IX.

Cena snopiču mehko vezanemu 30 kr., trdo vezanemu 40 kr.

Narodna biblioteka,

snopič 30 do 34.

Priporočam tudi za šolske darila različne knjige lastne in tuje zaloge.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

UNIFORME

za c. kr. državne uradnike
izdeluje natanko po predpisu
ter se gg. državnim uradnikom
priporoča

Anton Weiss,

[67-4]

krojašk mojster v Rudolfovem.

☞ Cenike različnih, k uniformi spadajočih stvari pošiljam na zahtevanje franco.

Nov pod

(skedenj) v jako dobrem stanu. 14m dolg in 8m širok se proda iz proste roke. Več o tem pove

Murn mizar v Kandiji.

[132]

Jože Špelko, v Podgori št. 35. Gara Prečna, da svojo cegelnico na več let v najem ali jo pa tudi proda. — Več se izve pri lastniku. [117-3]

V Kandiji pri Novomestu je iz proste roke

☞ čisto nova hiša ☞

in druga poslopja na prodaj. Tudi je zraven zemljišča za 20 mernikov posetve. — Cena se izve pri lastniku v Kandiji h št. 49. [131-2]

100 veder izvrstnega vina leta 1887

in

40 veder izvrstnega vina l. 1888

proda iz proste roke skupej

[128-2]

Anton Zupančič,

Strauberg, p. Št. Peter pri Novem mestu.

Prostorna obokana štacuna

poleg farne cerkve na Bučki, v katere obližji se ne nahaja nobena prodajalnica, daje se z vso pripravo ter z za 2000 gld., raznovrstnega svežega blaga, obokanim magacinom, hlevom za dva konja, svinjaki, drvarnico in tremi sobami za stanovanje, iz proste roke na 6 let v najem. — Kdor želi to v najem vzeti, naj se oglasi pri

[134-1]

Tonetu in Ani Komlanec na Bučki.

Okusno kočevsko pivo

iz pivovarne g. Peter Jakliča

je pri meni v bogati zalogi v sodeih in buteljah po nizki ceni. Priporočam jo gospodom krčmarjem po Dolenjskem.

[156-7]

Josip Zorc (Štembur),

v Kandiji pri Novem mestu.

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.